

ursprünglich eine tiefere Bedeutung innewohnte". Dat die petroglyphen op goeden grond als een soort beeldenschrift zouden beschouwd mogen worden, zooals door velen is geschied, meent Koch-Grünberg te mogen ontkennen; in dat verband wijst hij er nog op, dat bij geen der Zuidamerikaansche natuurvölker een beeldenschrift in gebruik is en dat ook van het vroeger bestaan hebben van zulk een schrift geen betrouwbare aanwijzing gevonden is.

Ook de Fransche petroglyphen, wier aantal niet gering is, mochten zich in een nauwgezet onderzoek verheugen. Interessant is de beschrijving van graveeringen in rotsen in de Vendée, door Capitan, Breuil en Charbonneau-Lassay ¹⁾; op een terrein, niet grooter dan een vierkante kilometer, werden niet minder dan 40 granietblokken gevonden, schier alle van petroglyphen voorzien; de graveeringen bleken veelal zeer eenvoudig: kringen van verschillende grootte, strepen, kruisen, enkele rechthoeken, enz.; voorts iets meer samengestelde teekeningen, ten deele uit combinaties van de zoo juist genoemde figuren ontstaan; bovendien figuren van dieren, zeer primitief, en figuren van menschen, slechts in een deel der gevallen met zekerheid als zoodanig te herkennen. De zoo juist genoemde onderzoekers, die op de overeenkomst van al deze figuren met de petroglyphen in Engeland, Indië en elders wijzen, schijnen van gevoelen, dat deze graphische uitingen eene religieuse be-teekenis hebben; zij opperen, zij het dan ook onder groote reserve, het vermoeden, dat die graveeringen dateeren uit eene periode, welke van den aanvang der Hallstatt-cultuur ²⁾ niet ver verwijderd zoude zijn.

Het antwoord op de vraag, of de petroglyphen het karakter dragen van een beeldenschrift en berusten op religieuse motieven, dan wel of zij slechts producten zijn van tijdverdrijf en nabootsing, behoeft te dezer plaatse niet gezocht te worden; in beide gevallen toch moet er verband zijn tusschen deze graphische producten en het geestesleven dergenen, die de auteurs zijn; reeds als motorische

1) L. Capitan, Breuil et Charbonneau, Les rochers gravés de Vendée, *Revue de l'école d'Anthropologie de Paris*, 1904, pag. 120.

2) Zie o.a. Dr. J. H. Holwerda Jr., *Nederland's vroegste beschaving*, 1907, pag. 16.